

**Crna Gora
Vlada Crne Gore**

MINISTARSTVO PROSVJETE I NAUKE

ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Katalog znanja - predmetni program

Engleski jezik, izborni predmet
III i IV razred srednje stručne škole

Podgorica 2008.

1. NAZIV NASTAVNOG PREDMETA**IZBORNI PREDMET****NAZIV PREDMETNOG PROGRAMA****ENGLISKI JEZIK (IZBORNI PREDMET)****2. ODREĐENJE PREDMETNOG PROGRAMA****a) Položaj, priroda i namjena predmetnog programa**

Engleski jezik zauzima posebno mjesto kao sredstvo komunikacije širom svijeta. U stručnim školama u Crnoj Gori može se izučavati kao prvi ili kao drugi strani jezik u okviru obaveznih predmeta i kao izborni predmet u cilju postizanja višeg nivoa znanja (B2) odnosno postizanja maturalnog standarda.

Osnovni elementi nastave stranih jezika su učenje jezika i sticanje znanja o jeziku, pa je i suština nastave engleskog jezika u srednjoj stručnoj školi:

- osposobljavanje učenika/ca za uspješnu usmenu i pismenu komunikaciju na engleskom jeziku,
- stvaranje dobre lingvističke osnove za dalje izučavanje jezika.

Osim ovih, nastava engleskog jezika obuhvata i druge opšteobrazovne i vaspitne sadržaje (Vidi *Opšti ciljevi predmetnog programa*), a u stručnoj školi i upoznavanje sa jezikom struke.

b) Broj časova po godinama obrazovanja i nivoima postignuća

Razred	Izborni predmet 7 – 10. godina učenja		
	Nedjeljni broj časova	Godišnji broj časova	Nivoi postignuća
III	2	70	B1
IV	2	64	B2
Ukupno	4	134	Napredni nivo

Nastavnik/ca je slobodan/na da **15-20%** nastavnih sadržaja oblikuje u zavisnosti od specifičnosti sredine/struke.

3. OPŠTI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA

Ciljevi i zadaci učenja jezika se zasnivaju na uvažavanju potreba i učenika/ca i društva, na kompetencijama koje omogućavaju da se te potrebe zadovolje.

Nastava engleskog jezika po ovom programu ima za cilj da:

- omogući učeniku/ci da proširi svoju sposobnost sporazumijevanja izvan granica maternjeg jezika,
- stvori dobru lingvističku osnovu za dalje izučavanje jezika,
- osposobi učenike/ce da počnu da preuzimaju odgovornost za vlastito učenje i znanje, odnosno da počnu da izgrađuju svoje zahtjeve kao korisnici jezika i da oblikuju lične ciljeve učenja, vrednuju svoja dostignuća i trude se da ih poprave, pripremajući ih tako za samostalno i permanentno učenje,
- podstiče pravilan razvoj učenikove/cine ličnosti u intelektualnom, emocionalnom i moralnom smislu, njegovu/njenu kreativnost i osjećaj za lijepo,
- doprinese formiranju autonomne, demokratične, empatične ličnosti koja će, šireći svoja znanja o drugim narodima i kulturama i istovremeno razvijajući svijest o vlastitim kulturnim vrijednostima, biti sposobna da na primjeren način djeluje u interkulturalnom i plurilingvalnom okruženju.

Za realizaciju navedenih ciljeva učenici/e stiču jezička i druga znanja i kompetencije¹ koje su nabrojane u tekstu koji slijedi.

Lingvistička kompetencija

Učenici/e:

- upoznaju strani jezik na nivou fonetike, morfologije, sintakse, semantike, leksike i na tekstualnom nivou i osposobljavaju se za usmeno i pismeno sporazumijevanje.

Sociolingvistička kompetencija

Učenici/e:

- razvijaju sposobnost razumijevanja tekstova u pogledu njihove namjene i izvantekstualnih okolnosti sporazumijevanja,
- ovladavaju primjerenim načinima usmenog sporazumijevanja i neverbalnog reagovanja.

Diskursna kompetencija

Učenici/e:

- razvijaju strategije koje im omogućavaju da stvore primjeren usmeni i pisani tekst (organizuju, strukturiraju i prilagođavaju poruku).

Poznavanje strategija rješavanja problema u komunikaciji

Učenici/e:

- razvijaju strategije za rješavanje nesporazuma i savladavanje prepreka u sporazumijevanju.

¹ Vidi *Zajednički evropski okvir za žive jezike Savjeta Evrope*

Sociokulturološka znanja

Učenici/e:

- upoznaju važne aspekte društva i kulture zemalja engleskog govornog područja i postaju svjesniji sličnosti i razlika između svijeta u kojem žive i onog koji upoznaju kroz učenje engleskog jezika.

Poznavanje strategija samostalnog učenja

Učenici/e:

- upoznaju i razvijaju strategije samostalnog učenja (aktivnosti koje koriste pri sticanju, čuvanju i upotrebi znanja), čime se osposobljavaju za permanentno učenje.

4. SADRŽAJI I OPERATIVNI CILJEVI PREDMETNOG PROGRAMA**4.1. TEME**

Porodica, dom i okruženje:	lični podaci, porodica; uslovi stanovanja.
Odnosi u porodici i društvu:	porodica, prijatelji, poznanici, susjedi; posjete, dogovori, pozivnice, dopisivanje, klubovi i udruženja; ljubav i prijateljstvo, problemi i sukobi.
Slobodno vrijeme i razonoda:	vikend, interesovanja mladih, Internet, sport, muzika, književnost, film, pozorište, TV.
Obrazovanje:	školovanje, obrazovne institucije, ispiti; vrste i izbor zanimanja.
Ishrana:	vrste hrane i pića, zdrava ishrana, restorani.
Zdravlje:	dijelovi tijela, čula, higijena, zdravlje, bolesti i povrede, bolesti zavisnosti.
Kupovina:	vrste prodavnica, kupovina, moda i odijevanje.
Putovanja:	praznici, raspust, turistička putovanja, smještaj, znamenitosti; prevozna sredstva, dokumenti.
Uslužne djelatnosti:	državne službe i institucije, formulari, zahtjevi.
Aktuelna zbivanja i društvo:	način života, kultura, društvo, tradicija, mediji, naučno-tehnološka dostignuća, ekologija.
Klima i vremenski uslovi:	vremenska prognoza, vremenske nepogode i katastrofe.

Izborni predmet (engleski jezik): III razred (šesta ili deveta godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije izlaganje u kome se poznati jezik javlja u novom kontekstu, - razumije suštinu složenijeg govornog iskaza - oglasi, poruke, predavanja, informativne emisije, televizijske serije u kojima dominira standardni jezik, - uoči specifične informacije u složenijem govornom iskazu, - prepozna stavove, emocije i okolnosti interakcije, - prati tok događaja prilikom dužeg izlaganja, - prati složeniju raspravu jasno raščlanjujući argumente za i protiv nekog stanovišta, - prepoznaje i razlikuje registre jezika. <p>GOVOR Učenik/ca treba da nauči da:</p> <p>A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ostvari komunikaciju pravilnim korišćenjem jezičkih sredstava (leksika, gramatika, registar), - započne, održava razgovor i mijenja temu, - jasno izrazi emocije različitog intenziteta, vjerovatnoću, nemogućnost, žaljenje, - kritikuje, savjetuje, iznosi pretpostavke, - aktivno učestvuje u razgovoru, preuzima inicijativu, - izloži i brani svoje mišljenje iznoseći argumente i objašnjenja; 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesme), - pišu bilješke, - popunjavaju praznine u tekstu ili tabeli, - rješavaju zadatke višestrukog izbora ili „tačno/netačno“, - odgovaraju na pitanja, - izvršavaju naredbe. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igraju uloge (role-play), - učestvuju u intervjuu, - razgovaraju, - opisuju, - prepričavaju, - podnose izvještaj, - pripremaju kraće izlaganje, - učestvuju u diskusiji, - analiziraju književni tekst. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - Foreign plural <p>Determiners</p> <p>Brojevi - Numerals</p> <ul style="list-style-type: none"> - decimals, fractions <p>Pridjevi - Adjectives</p> <ul style="list-style-type: none"> - word order <p>Prilozi - Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Comparison of adverbs <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - Future Continuous - Future Perfect Simple - I wish/if only + S + would - Passive Voice with O_d and O_i - passive infinitive: to be V_{-ed/en} - passive gerund: being V_{-ed/en} - It + passive + that clause (<i>it is believed that...</i>) - Phrases + gerund - Perfect Infinitive (with or without to) <p>TVORBA RIJEČI – WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - conversion (N-V, V-N, N-Adj) <p>SINTAKSA - SENTENCE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reported Speech Structures with different reporting verbs 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa; kultura pismenog i usmenog izražavanja: vijest, izvještaj, komentar, intervju.</p> <p>Latinski jezik: tvorba riječi, riječi latinskog porijekla, skraćenice.</p> <p>Psihologija: crte ličnosti: emocije, stavovi, interesovanja i vrijednosti; vrste komunikacije; tehnike istraživanja: upitnici, intervju.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - govori o sopstvenom iskustvu i stvarima koje poznaje, - detaljno opisuje ličnost, predmet, mjesto, situaciju, događaj, - u kraćem izlaganju na određenu temu nabraja, naglašava važne elemente, daje definicije, rezimira, donosi zaključke, - na metodičan i jasan način izlaže o određenoj temi, naglašavajući bitne elemente, - izražava spostveno mišljenje i daje vrijednosni sud o kulturnim događajima i književnim djelima. <p>ČITANJE</p> <p>Učenik/ca treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u nešto dužim i kompleksnijim tekstovima izdvoji bitne informacije, - u globalu razumije autentične tekstove (novinske članke, pisma, kritike, reklame), - shvata skriveno značenje rečenice ili izraza, - razumije članke i izvještaje o savremenim problemima društva u kojima autori iznose lični stav ili posebno gledište, - razumije smisao kraćih književnih i poetskih tekstova. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovaraju na pitanja, - izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, - rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslov dijelovima teksta, - slijede uputstva, - rezimiraju, - čitaju književne tekstove i razgovaraju o njima, - rade dramatizaciju teksta. 		

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>PISANJE Učenik/ca treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajući registar u pisanju različitih vrsta teksta (formalno i neformalno pismo, CV, izvještaj, priča, komentar, esej), - koristi odgovarajuće jezičke strukture, vokabular, uz pravilnu interpunkciju i pravopis, - pravilno strukturira tekst jasno povezujući ideje, - napiše esej ili izvještaj iznoseći prednosti i mane različitih stavova na uvjerljiv način, - napiše kritički osvrt na neki film, knjigu ili pozorišnu predstavu. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu formalno i neformalno pismo, - opisuju, - pišu izvještaj, priču, komentar, esej, - rade na projektnim zadacima. 		

Izborni predmet (engleski jezik): IV razred (sedma ili deseta godina učenja)

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>SLUŠANJE Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije govorni i standardni jezik o poznatim ili manje poznatim temama iz privatnog i društvenog života, - razumije smisao i uoči bitne informacije u audio-zapisima na standardnom jeziku (vijesti, intervju, aktuelne reportaže, snimljene poruke, zabavne emisije), - prepoznata registar, - uoči stavove, ideje, mišljenja i emocije koje nijesu eksplicitno navedene, - razumije suštinu složenijih predavanja, govora, izvještaja i drugih oblika izlaganja iz obrazovne ili stručne sfere, - uglavnom razumije i prati dokumentarni i igrani film, intervju, televizijsku dramu. <p>GOVOR Učenik/ca treba da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi brzinu i ritam prirodnog govora birajući prikladne strukture i vokabular, - podesi sopstveni izraz odgovarajućim jezičkim registrima; <p>A. učestvuje u razgovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vodi jasan i povezan razgovor, - razmjenjuje gledišta tokom diskusije o različitim temama, - iznosi argumente na metodičan način, - izrazi svoja mišljenja i da ih postojano brani tokom diskusije, dajući objašnjenja, argumente i komentare; 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesme), - pišu bilješke, - popunjavaju praznine u tekstu ili tabeli, - rješavaju zadatke višestrukog izbora ili „tačno/netačno“, - odgovaraju na pitanja, - izvršavaju naredbe. <p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igraju uloge (role-play), - učestvuju u intervjuu, - razgovaraju, - opisuju, - vrše poređenja, - prepričavaju, - podnose izvještaj, - pripremaju izlaganje, - učestvuju u diskusiji, - analiziraju književni tekst. 	<p>JEZIČKI SADRŽAJI</p> <p>MORFOLOGIJA - WORD LEVEL</p> <p>Imenice - Nouns</p> <ul style="list-style-type: none"> - plural of compound nouns <p>Prilozi - Adverbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - adverbs with two forms <p>Glagoli - Verbs</p> <ul style="list-style-type: none"> - present infinitive (with /without <i>to</i>) - perfect infinitive (with /without <i>to</i>) <p>TVORBA RIJEČI - WORD FORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - compounds, derivatives, conversion <p>SINTAKSA - SENTENCE LEVEL</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inversion after negative adverbs^R - Participle clauses (present, past, perfect^R) - Linking devices (<i>however, generally, in addition...</i>) 	<p>Maternji jezik i književnost: morfologija, tvorba riječi, sintaksa; engleska i američka književnost.</p> <p>Sociologija: čovjek, društvo; kultura, mediji; norme, vrijednosti, tolerancija; tehnike - anketa, intervju, debata, statistički prikaz.</p> <p>Fizičko vaspitanje: sport.</p>

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>B. povezano govori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planski priprema kraće izlaganje i ilustruje ga odgovarajućim primjerima, - na jasan način izlaže pripremljeno predavanje, navodeći razloge za i protiv nekog posebnog stanovišta iznoseći prednosti i mane različitih opcija. <p>ČITANJE</p> <p>Učenik/ca treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije ključne ideje autentičnog teksta prezentirane eksplicitno ili implicitno, - brzo pređe složen i duži tekst, uočavajući najvažnije informacije, - shvati bitne elemente službene prepiske, - razumije tekstove o savremenim problemima društva u kojima se iznose mišljenja, argumenti i kritike, - razumije pokretačke motive likova u književnom tekstu i uticaj donešenih odluka na odvijanje radnje, - razumije metaforički stil poetskih tekstova. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - čitaju različite vrste teksta i reaguju verbalno i neverbalno, - odgovaraju na pitanja, - popunjavaju praznine u tekstu, tabeli, - rješavaju zadatke višestrukog izbora, rješavaju zadatke „tačno/netačno“, - povezuju date naslove sa dijelovima teksta, - daju naslove dijelovima teksta, - slijede uputstva, - rezimiraju, - čitaju književne tekstove i razgovaraju o njima, - pripremaju i izvode dramatizaciju teksta. 		

Operativni ciljevi	Aktivnosti	Pojmovi/sadržaji	Korelacija
<p>PISANJE Učenik/ca treba da nauči da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajući registar u pisanju različitih vrsta teksta (pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta), - koristi odgovarajuće jezičke strukture, vokabular, uz pravilnu interpunkciju i pravopis, - pravilno strukturira tekst jasno povezujući ideje koristeći odgovarajuća jezička sredstva, - piše kritički osvrt na neki kulturni događaj, - napiše esej ili izvještaj iznoseći prednosti i mane različitih stavova na uvjerljiv način, - izvrši sintezu informacija i argumenata prikupljenih iz različitih izvora, - napiše esej ili izvještaj, metodično gradeći argumentaciju uz odgovarajuće naglašavanje bitnih detalja. 	<p>Učenici/e:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pišu formalno i neformalno pismo, - opisuju, - pišu izvještaj, priču, komentar, esej, - rade na projektnim zadacima. 		

5. DIDAKTIČKA UPUTSTVA

Namjera ovih didaktičkih preporuka je da pomognu nastavniku/ci da ostvari postavljene ciljeve primjenjujući u nastavi najnovija saznanja s područja primijenjene lingvistike, pedagogije i psihologije, kao i pozitivna domaća i strana iskustva vezana za nastavu i učenje engleskog jezika, a da pri tome ne ograniče njegovu/njenu kreativnost.

Nastavnik/ca i učenik/ca u savremenoj nastavi

U središtu pažnje savremene nastave je učenik/ca i proces učenja. Uvažavajte uzrast, sposobnosti, potrebe, interesovanja i želje svojih učenika/ca. Nastavnik/ca nije više jedini izvor znanja i informacija i njegova/njena uloga nije samo prenošenje znanja. Vaš zadatak je i da podstičete učenike/ce da koriste i druge izvore znanja i informacija i da ih učite kako da uče. (Vidi *Autonomija učenika/ce*)

Potrudite se da atmosfera u razredu bude prijatna i nesputavajuća, a istovremeno i radna, jer samo u takvoj atmosferi nastava može biti uspješna. Atmosfera napetosti i straha čini svako učenje neefikasnim. Koristite metodu pozitivne motivacije. Izbjegavajte negativnu kritiku. Prihvatite učenike/ce kao ravnopravne sagovornike i stvorite atmosferu uzajamnog povjerenja (nastavnik/ca-učenik/ca i učenik/ca-učenik/ca) – prijatnije ćete se osjećati i vi i vaši/e učenici/e. Vi ste na istom zadatku: njihov uspjeh je i vaš uspjeh.

Ne dozvolite sebi da zaboravite da osim operativnih, nastava engleskog jezika ima i opšte ciljeve:

- Neka vaša nastava djeluje podsticajno na razvoj vaših učenika/ca u intelektualnom, emocionalnom, moralnom, kreativnom i estetskom smislu.
- Učestvujte u formiranju autonomnih, demokratičnih i empatičnih ličnosti i učite svoje učenike/ce ovim osobinama i na vlastitom primjeru. Podstičite samopouzdanje i nezavisnost, kooperativnost, kulturu dijaloga, tolerantnost, razumijevanje i uvažavanje različitosti i pripremajte vaše učenike/ce za život u multikulturalnom i plurilingvalnom društvu.

Upotreba maternjeg jezika

Upotrebu maternjeg jezika u učionici svedite na najmanju moguću mjeru, ali nikada to ne činite na uštrb ostvarivanja postavljenih ciljeva. Navikavajte učenike/ce da u učionici koriste engleski jezik koliko god im to dozvoljava njihovo trenutno jezičko znanje, a maternji jezik upotrijebite kada je to efikasnije i produktivnije.

Aktivnosti: razvijanje jezičkih vještina

Pri izboru aktivnosti povesti računa o *diferencijaciji i raznovrsnosti*.

1. Diferencijacija

Odaberite ili adaptirajte aktivnosti tako da odgovaraju različitim stilovima učenja (vizuelni, auditivni, kinestetički) i nivoima znanja vaših učenika/ca (slabiji/e, bolji/e učenici/e). Ako stalno koristite aktivnosti koje odgovaraju samo jednom stilu učenja, učenici/e kojima ne odgovara taj stil biće u neravnopravnom položaju i teže i sporije će učiti. Isto tako, ako sve aktivnosti zahtijevaju viši nivo jezičkih znanja i vještina, slabiji/e učenici/e će biti demotivisani/e i neće htjeti/moći u njima učestvovati.

2. Raznovrsnost

Imajte na umu da smjenjivanje različitih oblika nastave (frontalnog, individualnog i rada u parovima i grupama), kao i smjenjivanje kraćih i dužih, bučnijih i tiših aktivnosti, perioda koncentrisane pažnje i opuštanja daje nastavi notu raznovrsnosti i pospješuje motivaciju.

Razumijevanje živog i snimljenog govora

Koristite što je moguće raznovrsnije izvore autentičnih tekstova za slušanje (pjesme, priče, razgovore dviju ili više osoba, kraće monologe, kraća izlaganja, radio i TV reklame, vijesti, odlomke iz radio/TV emisija i serija, odlomke iz filmova) jer nam je cilj da osposobimo učenike/ce da razumiju prirodni (živi ili snimljeni) govor.

Iako u nastavi koristite snimke autentičnih tekstova, uvijek imajte na umu da izgovor i intonacija nastavnika/ca često imaju presudan uticaj na izgovor i intonaciju njegovih/njenih učenika/ca, naročito u početnoj fazi učenja. Pogrešan izgovor usvojen u početnoj fazi učenja je kasnije teže popraviti.

Ne zaboravite da aktivnosti za razvijanje vještine razumijevanja govora valja sprovoditi u tri koraka:

- Slušanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/ca za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, pisanim tekstovima na istu temu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (ključne riječi i fraze objašnjavamo i zapisujemo na tabli) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom slušanja itd.
- Tokom slušanja učenici/e rade zadatke za provjeravanje razumijevanja koji zahtijevaju kratke odgovore: zadatke višestrukog izbora, zadatke tipa "tačno/netačno", popunjavanje tabele, popunjavanje praznina u tekstu. Ako je potrebno, učenici/e mogu čuti tekst više puta.

- Aktivnosti nakon slušanja služe za provjeravanje razumijevanja odslušanog teksta i u ovoj fazi se preporučuje integracija sa ostalim jezičkim vještinama: može se uraditi zajednički rezime teksta (ne prepričavanje!), povesti razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, pripremiti i izvesti dramatizacija teksta, zamisliti intervju sa osobom iz teksta, osmisлити projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu i sl.

Usmeno izražavanje

Učenicima/ama treba pomoći da se temeljno pripreme za usmene aktivnosti: zajedno odaberite temu i leksiku potrebnu za njenu obradu i dajte im dovoljno vremena za razmišljanje.

Uspješne su one aktivnosti koje omogućavaju stvarnu razmjenu znanja, informacija, ideja, mišljenja, bilo da se radi o aktivnostima dijaloškog ili monološkog tipa. Poželjno je da u aktivnostima učestvuje što više učenika/ca, što je moguće postići radom u parovima ili manjim grupama.

Vještina vođenja razgovora nije samo u jasnom izražavanju misli/stavova/ideja. Ona uključuje i sposobnost aktivnog slušanja, pa zato učimo učenike/ce da pažljivo slušaju onoga koji govori i da ga/je bez potrebe ne prekidaju.

Razumijevanje pisanog teksta

U nastavi ćemo koristiti što je moguće raznovrsnije autentične tekstove za čitanje (pjesme, priče, dijaloge, pisma, prospekte, brošure, novinske članke, odlomke iz književnih djela) ako želimo da osposobimo učenike/ce za samostalno čitanje i razumijevanje nepoznatih autentičnih tekstova koristeći odgovarajuću tehniku čitanja: brzo čitanje radi utvrđivanja osnovne ideje, čitanje radi traženja specifične informacije, čitanje radi uočavanja detalja i implicitnog značenja.

Čitanju teksta prethode aktivnosti kojima pobuđujemo interesovanje učenika/ca za tekst (predviđanjem sadržine teksta na osnovu naslova, ilustracija, fotografija, razgovorom o iskustvu učenika/ca vezanom za problematiku obrađenu u tekstu), provjeravamo poznavanje teme i leksike (ključne riječi i fraze objašnjavamo) i upoznajemo ih sa zadatkom koji će se raditi tokom/nakon čitanja.

Razumijevanje teksta se može provjeravati tokom ili nakon čitanja. Izbor aktivnosti će zavisi od toga kada se provjeravanje vrši, a kad god je to moguće, čitanje treba povezati sa govorom i pisanjem. Najčešće se koriste sljedeće aktivnosti: odgovori na pitanja, popunjavanje praznina u tekstu/tabeli, sklapanje izmiješanih dijelova teksta u smislaone cjeline/hronološkim redom, zadaci višečlanog izbora, zadaci tipa 'tačno/netačno', davanje naslova dijelovima teksta, rezime teksta (ne prepričavanje!), razgovor o stavovima/idejama izloženim u tekstu, dramatizacija teksta, zamišljeni intervju sa osobom iz teksta, projekat/istraživanje o problematici predstavljenoj u tekstu.

Pismeno izražavanje

Za razvijanje vještine pismenog izražavanja možete koristiti tzv. kontrolisano pisanje (transformacije rečenica, pisanje po modelu, slici, dijagramu) ili pisanje na slobodnu temu (pisanje pisma, pjesme, priče, dijaloga, oglasa, izvještaja, komentara na tekst/knjigu/film).

Skrenite pažnju učenicima/ama na važnost samog procesa pisanja i sami/e obratite pažnju na njega, a ne samo na proizvod pisanja. Podstičite ih da se pridržavaju metodičkog pristupa pisanju: razmišljanje o temi, zapisivanje ideja, grupisanje i organizovanje ideja u paragrafe. U ovoj fazi se ne obraća pažnja na jezičku preciznost. Tek nakon što tekst dobije odgovarajuću formu provjerava se adekvatnost leksike, gramatička pravilnost, pravopis, interpunkcija.

Pisanje se može odvijati i u parovima i grupama i to ne samo u početnim, već u svim fazama učenja. Rad u grupi daje učeniku/ci osjećaj sigurnosti i oslobađa ga/je straha od 'javne sramote', pa je zato često i produktivniji i efikasniji nego individualni.

Navikavajte učenike/ce da najprije samostalno, ili u paru ili grupi, pregledaju svoj rad, pa tek da onda zatraže pomoć nastavnika/ce.

Gramatika

Za učenje gramatičkih struktura danas se uglavnom koristi induktivni pristup: učenici/e sami/e otkrivaju jezičke strukture i formiraju pravila vezana za formu i upotrebu, a zatim ih uporede sa gramatičkim pravilima u udžbenicima/gramatikama.

Gramatičke strukture uvodimo postepeno uz mnogo smisaonih primjera i utvrđujemo ih na velikom broju vježbi u stvarnim komunikacijskim situacijama. Zadaci treba da budu raznovrsni, da učenicima/ama omoguće primjenu prethodnih znanja, opštih znanja i mašte. Učenje je efikasnije ako su strukture uključene u tekst odnosno ako iz njega proizilaze, jer učeniku/ci omogućavaju razumijevanje i adekvatno reagovanje.

Ciklično vraćanje na već poznate strukture će omogućiti učenicima/ama da usvoje strukture koje nijesu bile savladane ili da automatizuju upotrebu već savladanih struktura.

Neke gramatičke strukture je dovoljno da učenici/e samo prepoznaju i razumiju, dok druge treba da znaju da koriste sa manjom ili većom preciznošću. (Vidi *Katalog znanja*)

Učenici/e ne reprodukuju gramatička i druga pravila koja objašnjavaju jezičku strukturu i upotrebu. Poznavanje pravila nije predmet ocjenjivanja.

Leksika

Učenje leksike se smatra jednim od najbitnijih elemenata u učenju stranog jezika i treba joj posvetiti dužnu pažnju. Za prezentaciju i utvrđivanje nove leksike možemo koristiti:

- predmete, slike, gestove, mimiku,
- tvorbu riječi (izvedenice, složenice, konverzija),
- sinonime, antonime, definicije,
- određivanje značenja riječi na osnovu konteksta,
- korišćenje jednojezičnih i dvojezičnih rječnika.

Pokažite učenicima/ama da leksiku ne čine samo pojedinačne riječi. Skrećite im pažnju na kolokacije. Učite ih da grupišu riječi, npr. u gramatičke (*happy, unhappy, happily, unhappily, happiness, unhappiness*) ili semantičke grupe (*happy, contented, joyful, pleased*).

Pripremajte aktivnosti za ciklično ponavljanje ranije obrađene leksike.

Ispravljanje grešaka

Kada ispravljate greške, činite to na podsticajan način. Dok govore, učenike/ce ne treba prekidati zbog grešaka koje prave. Evidentirajte ozbiljnije greške i ukažite na njih kad se završi govorna aktivnost. U pismenim zadacima (testovima i sastavima) označite tip greške i, ako je to moguće, prepustite učeniku/ci da je sam/a ispravi. Pružite učenicima/ama što je moguće češće priliku da sami/e ispravljaju svoje greške ili da to čine u paru ili grupi.

Domaći zadaci

Cilj domaćih zadataka je utvrđivanje znanja i vještina koje učenici/e stiču u nastavi i, u izvjesnoj mjeri, podsticanje samostalnosti u učenju. Pri planiranju domaćih zadataka vodite računa o sljedećem: *preporučuje se da vrijeme koje učenik/ca provede u radu kod kuće (pisanje, čitanje, obnavljanje) ne bude duže od 30 minuta po času.*

Projekti

Rad na projektima razvija samostalnost/kooperativnost i osjećaj odgovornosti kod učenika/ca, pa je stoga tijesno povezan sa autonomijom učenika/ce i razvijanjem vještina samostalnog učenja. (Vidi *Autonomija učenika/ce*)

Dobar projekat je onaj u kome je zadatak jasno definisan i prilagođen znanju i sposobnostima učenika/ca. Kada se cilj postavi, učenicima/ama treba ostaviti mogućnost da sami/e odluče na koji način će stići do njega, kao i da podijele zaduženja i odgovornosti.

Za rad na projektu se može odvojiti vrijeme i na redovnim časovima, ali je vrlo vjerovatno da će se učenici/e morati sretati i van časova, pa je, stoga, na početku potrebno precizirati i rok do kojeg valja završiti projekat, jer on mora odgovarati svima, i učenicima/ama, i nastavniku/ci.

Kada za to dođe vrijeme, prezentacije je najbolje držati na samom početku časa i to ne više od jedne na jednom času. Prezentacije mogu imati formu zidnih novina, postera sa fotografijama i ispisanim tekstom, izlaganja praćenih slajdovima, video zapisa ili brošura.

Evo i nekoliko ideja:

- Projekti se mogu raditi na teme koje su bliske učenicima/ama: vlastita zemlja i ono čime se ponosimo i što bismo željeli da drugi znaju o nama; omiljeni pisac, istorijska ličnost, omiljena muzička grupa, glumac, film, pozorišna predstava, sport i sl.
- Učenici/e mogu sakupljati informacije o stranim zemljama - o njihovoj istoriji, turističkim atrakcijama, običajima, kulturi, svakodnevnom životu, modi, sportu i sl. u zavisnosti od interesovanja - koristeći, ako je moguće, osim uobičajenih izvora informacija, kao što su udžbenici, časopisi, novine, Internet, i intervju sa izvornim govornicima. Od prikupljenog materijala se mogu napraviti (zidne) novine, ili mu se može dati forma ilustrovanog dnevnika, brošure ili reklamne kampanje.

Autonomija učenika/ce

Nastavnik/ca podstiče i razvija autonomiju učenika/ce kroz aktivnosti i zadatke koji osposobljavaju učenika/cu da preuzme odgovornost za vlastito učenje i da znanje stečeno u formalnom kontekstu učenja (u učionici) koristi i izvan njega. Iz ovoga proizilazi da na časovima engleskog jezika učenici/e treba da steknu, osim jezičkih i sociopragmatičkih, i znanja vezana za sam proces učenja. Stoga:

- Učite učenike/ce kako da lakše i brže uče, kako da čuvaju naučeno i kako da koriste znanje u novim situacijama, izvan učionice. (Razgovarajte sa njima o strategijama i stilovima koje koriste u učenju stranog jezika i upoznajte ih sa novim)
- Upoznajte ih sa ciljevima i sadržajima aktivnosti /zadataka/ materijala i strategijama učenja koje oni impliciraju.
- Na višem nivou učenja, uključite ih i u adaptiranje i izbor nastavnih materijala gdje god je to moguće.
- Podstičite ih da samostalno stiču nova znanja, planiraju, organizuju, prate i provjeravaju učenje. (Vidi *Portfolio*)

Portfolio/Evropski jezički portfolio

Evropski jezički portfolio je projekat čije je jedno od polazišta uvjerenje da se učenje najbolje unapređuje ličnom analizom samog procesa učenja. *Evropski jezički portfolio* sadrži tri elementa:

- pasoš,
- jezičku biografiju i
- dosije.

Pasoš sadrži zvanične sertifikate i dokaze o postignutim jezičkim kompetencijama kao i dio za upisivanje rezultata samoocjenjivanja i internog ili eksternog ocjenjivanja u školi.

Jezička biografija je dio portfolia rezervisan za razmišljanje o vlastitom učenju, procjenjivanje stečenog znanja/napredovanja i planiranje.

Dosije sadrži odabrane radove učenika/ca koji ilustruju znanja i vještine navedene u jezičkoj biografiji ili u pasošu.

Iskoristite neku od navedenih ideja u nastavi. Učinićete postupak učenja transparentnijim i podstaći učenike/ce da postepeno preuzimaju odgovornost za vlastito učenje.

6. KORELACIJA MEĐU PREDMETIMA

Nastava stranih jezika je tijesno povezana sa svim nastavnim oblastima: prirodnim i društvenim naukama, naročito maternjim jezikom, umjetnošću, tehnologijom i fizičkom kulturom. Znanja stečena u ostalim oblastima služe kao tematska podloga za razvijanje jezičkih znanja i vještina.

7. STANDARDI ZNANJA (ISPITNI KATALOG)**7.1. STANDARDI ZNANJA**

Osnovni standardi znanja opisuju jezičko ponašanje učenika/ca čime učenik/ca pokazuje da vlada programom engleskog jezika. Učenici/e pokazuju i postižu standarde znanja u sve četiri vještine, kao i u jezičkim sposobnostima u užem smislu (gramatika, leksika) osim u slučajevima izrazitih individualnih posebnosti.

Standardi znanja se određuju prema modelima kriterijuma i skalama nivoa znanja koje je utvrdio Savjet Evrope u knjizi *Zajednički evropski okvir za žive jezike*. Standardi znanja podrazumijevaju opisne iskaze i formulacije (deskriptore) koji treba da oslikavaju očekivani nivo postignuća učenika/ca u ovladavanju kompetencijama jezičkog komuniciranja (čitanje, slušanje, pisanje, izražavanje) na određenom uzrastu i određenoj fazi učenja. **Deskriptori** treba da pomognu nastavnicima/ama u uspostavljanju jasnih i standardizovanih normi ocjenjivanja, provjeravanju znanja i izradi testova.

Okolnosti koje učeniku/ci omogućavaju da pokaže postignute standarde znanja su: podsticajna i spontana radna atmosfera, odgovarajuće vrijeme za razmišljanje i govor kao i aktivnosti i teme koje motivišu učenika/cu, jer su povezane sa njegovim/njenim interesovanjima i stepenom zrelosti.

Katalog znanja predstavlja sumarni pregled jezičke građe, vještina i komunikativnih funkcija na kraju obrazovnog ciklusa.

Za postizanje standarda znanja, učenici/e treba da pokažu sljedeća jezička znanja i vještine:

Standardi znanja za izborni strani jezik	
Slušanje	<p>Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije suštinu i pojedine informacije iz složenijeg govornog iskaza - oglasi, poruke, predavanja, informativne emisije, televizijske serije u kojima dominira standardni jezik, - prepoznaje stavove, emocije i okolnosti interakcije, - prati tok događaja prilikom dužeg izlaganja, - prati složeniju raspravu jasno raščlanjujući argumente za i protiv nekog stanovišta, - prepoznaje i razlikuje registre jezika. <p>Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije govorni i standardni jezik o poznatim ili manje poznatim temama iz privatnog i društvenog života, čak i u bučnijoj atmosferi, - razumije smisao i uoči bitne informacije u audio/video zapisima na standardnom jeziku (vijesti, intervjui, aktuelne reportaže, snimljene poruke, zabavne emisije), - prepoznaje registar, - uoči stavove, ideje, mišljenja i emocije koje nijesu eksplicitno navedene, - razumije suštinu složenijih predavanja, govora, izvještaja i drugih oblika izlaganja koji se odnose na različite sfere ljudske djelatnosti, - uglavnom razumije i prati dokumentarni i igrani film, intervju, televizijsku dramu.

Standardi znanja za izborni strani jezik

Govor

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- započne i održava razgovor uz pravilno korišćenje jezičkih sredstava,
- govori o sopstvenom iskustvu i stvarima koje poznaje, detaljno opisujući ličnosti, predmete, mjesta, situacije, događaje,
- izrazi emocije različitog intenziteta, vjerovatnoću, (ne)mogućnost, žaljenje, želju, molbu, pretpostavku,
- povezano i jasno izlaže o određenoj temi, naglašavajući bitne elemente i iznoseći pretpostavke i uzročno-posljedične veze,
- aktivno učestvuje u razgovoru, preuzimajući inicijativu ukoliko dođe do prekida u komunikaciji,
- u kraćem izlaganju na određenu temu nabraja, naglašava važne elemente, daje definicije, rezimira, donosi zaključke,
- govori o nekom aktuelnom dešavanju i objašnjava prednosti i mane različitih mogućnosti razvoja situacije.

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- uz jasan, prirodan izgovor i intonaciju govori bez dužih pauza, čak i u situacijama kada ne može da se sjeti prave riječi, gramatičke strukture ili oblika,
- istakne sopstveno iskustvo i poznavanje stvari, izlaže i brani svoje mišljenje,
- planski priprema kraće izlaganje i ilustruje ga odgovarajućim primjerima,
- rezimira sadržaj teksta ili govorne interakcije,
- izrazi svoje mišljenje i da ga brani tokom diskusije, koristeći objašnjenja, argumente i komentare,
- aktivno učestvuje u neformalnoj diskusiji na različite teme, jasno izlaže svoje stavove, procjenjuje druge prijedloge, rezimira i donosi zaključke,
- na jasan način izlaže pripremljeno predavanje, navodeći razloge za i protiv nekog posebnog stanovišta i iznoseći prednosti i mane različitih opcija.

Standardi znanja za izborni strani jezik

Čitanje

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- samostalno čita, prilagođavajući način i brzinu čitanja vrsti i prirodi teksta,
- odredi opšti smisao i izdvoji bitne informacije u dužem i kompleksnijem autentičnom tekstu (novinski članci, pisma, reportaže, odlomci iz književnih djela),
- prepozna implicitne iskaze u tekstu,
- razumije članke i izvještaje o savremenim problemima društva u kojima autori iznose lični stav ili posebno gledište,
- razumije smisao kraćih književnih i poetskih tekstova.

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- razumije ključne ideje prezentirane eksplicitno ili implicitno jer posjeduje bogat i aktivan leksički fond,
- uočava najvažnije informacije u dužem i složenom tekstu,
- razumije tekstove o savremenim problemima društva u kojima se iznose mišljenja, argumenti i kritike,
- razumije ideje i objašnjenja iz stručnih tekstova uz pomoć rječnika,
- čita autentične informativne i književne tekstove i daje rezime ili kritiku.

Standardi znanja za izborni strani jezik

Pisanje

Na kraju III razreda učenik/ca je u stanju da:

- na jasan način piše tekstove o različitim temama,
- koristi odgovarajući registar u pisanju različitih vrsta teksta (formalno i neformalno pismo, CV, izvještaj, priču, komentar, esej),
- koristi odgovarajuće jezičke strukture, leksiku, uz pravilnu interpunkciju i pravopis,
- izvrši sintezu informacija i argumenata prikupljenih iz različitih izvora,
- napiše esej ili izvještaj iznoseći prednosti i nedostatke različitih stavova na uvjerljiv način,
- napiše članak o filmu, knjizi ili pozorišnoj predstavi.

Na kraju IV razreda učenik/ca je u stanju da:

- koristi odgovarajuću leksiku, idiomatske izraze, složenije jezičke strukture uz pravilnu interpunkciju i pravopis,
- pravilno strukturira tekst jasno povezujući ideje odgovarajućim jezičkim sredstvima,
- koristi odgovarajući registar u pisanju različitih vrsta teksta (formalno pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav) u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta,
- piše kritički osvrt na neki kulturni događaj,
- napiše esej ili izvještaj, metodično gradeći argumentaciju uz odgovarajuće naglašavanje bitnih detalja.

7.2. ISPITNI KATALOG

Jezički sadržaji

MORFOLOGIJA - WORD LEVEL

Imenice - *Nouns*

- regular and irregular plural forms, plural only/singular only, foreign plural
- countable & uncountable
- Genitive: 's, '

Zamjenice - *Pronouns*

- personal pronouns - subject, non-subject forms
- demonstrative pronouns: *this, these, that, those*
- possessive pronouns
- relative pronouns: *who, whom, that, which, whose*
- interrogative pronouns
- reflexive/emphatic
- indefinite pronouns: *somebody, anything, everybody, nothing, some, all, any, none, each, both, it, you*

Determiners –

Članovi - *Articles*

- indefinite article *a/an*, definite article *the*, zero article
- Demonstrative: *this, that, these, those*
- Possessive: *my, your, his, her, its, our, their*
- Relative: *whose*
- Quantitative: *some, any, no, every, much, many, several, few, a few, little, a little*
- Numbers - cardinal numbers, ordinal numbers

Pridjevi - *Adjectives*

- regular and irregular comparison of adjectives (comparative, superlative)
- comparison of equality (*as+adj+as*) & inequality (*not so+adj+as*)
- comparison of adjectives (superiority; inferiority)
- participial: present participle *V-ing*, past participle *V-ed/en*
- adjective word order

Glagoli - *Verbs*

- *be, have, do*
- **Verb forms**
 - Present Simple
 - Present Continuous
 - Past Simple
 - Past Continuous
 - Present Perfect
 - Present Perfect Continuous
 - Past Perfect
 - Past Perfect Continuous
 - Future forms
 - will + V
 - be going to + V
 - Present Simple
 - Present Continuous
 - Future Continuous^R
 - Future Perfect Simple^R
- Sequence of Tenses
- Question Tags
- Imperative
- Causative *have/get*
- *I wish* (present & past time reference), *I wish/If only* + S + would
- *Used to, be used to*
- Modal auxiliaries and modal auxiliaries equivalents
 - *can, could, must, will, would, need, shall, should, may, might*
 - *have to, be able to, be allowed to*
 - modals+perfect infinitive
- PassiveVoice
 - Passive Voice (all tenses)
 - Passive Voice with *O_d* and *O_i*
 - passive infinitive: to be *V-ed/en*
 - passive gerund: being *V-ed/en*
 - It + passive + that clause (*it is believed that...*)

Jezički sadržaji

Prilozi - Adverbs

- manner (*fast*), place (*here*), time (*now*), degree (*very*), frequency (*often*)
- Comparison of adverbs - monosyllabic, polysyllabic, irregular
- word order

Prijedlozi - Prepositions

- position, direction, time

TVORBA RIJEČI - WORD FORMATION

- derivation
 - prefixes: *un-, in-, im-, il-, ir-, nomn-, dis-, re-, mis-, anti-, under-, over-, out-*
 - nouns (*-ion, ment, -al, er, -ee, -ist, -ess, -hood, dom*)
 - verbs (*-ize/-ise, ify, -en*)
 - adjectives (*-less, -ful, -ous, -ic, -y, -al, -able/-ible, -an*)
 - adverbs (*-ly*)
- compound nouns (*newspaper, waiting-room, pocket money*), adjectives
- conversion (N-V, V-N, N-Adj)

- Multi-part verbs
- Gerund or Infinitive
 - Verbs followed by V_{-ing} and infinitives
 - verbs of reporting + Gerund / Infinitive;
 - verbs of perception + V / V_{-ing},
 - phrases + gerund
 - verbs expressing likes & dislikes + V / V_{ing}
 - Infinitive (with / without to)
 - perfect infinitive (with / without to)

Vežnici - Conjunctions

- Co-ordinating: *and, but, as well as, or, either ...or, neither... nor*
- Subordinating: *that, after, before, since, until, when, while, how, because, as, where, if, unless, what*

SINTAKSA - SENTENCE LEVEL

- Affirmative sentences
- Negative sentences
- Questions: Yes/No questions, wh-questions
- Nominal clauses (*that*),
- Relative clauses (defining, non-defining - *who, whom, which, that, whose*)
- Adverbial clauses denoting time, place, and condition – types 0, 1, 2, 3; reason (*as, because, since*), comparison (*the...the...*), manner (*as if*)
- Clauses of purpose (*in order to, so that*), concession (*although, in spite of*),
- Reported Speech (statements, questions, commands)
- Reported Speech with different reporting verbs (RV):
- Inversion after negative adverbs^R
- Participle clauses (present, past, perfect^R)
- Linking devices (*however, generally, in addition...*)

VJEŠTINE	KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE
<p>SLUŠANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razumije suštinu i pojedine informacije u različitim vrstama autentičnih govornih tekstova kao što su uputstva, vijesti, obavještenje, oglas, izvještaj, komentar, govori, priče, neformalan razgovor, intervju, diskusija, kviz, radio-drama, - rezimira glavne ideje teksta, konkretnog ili apstraktnog, - uočava stavove, ideje, mišljenja i emocije, - razumije i ono što nije eksplicitno navedeno. <p>GOVOR Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ima korektan izgovor, pravilno naglašava riječi i koristi odgovarajuću intonaciju, - sporazumijeva se u svakodnevnim govornim situacijama u interkulturalnim okolnostima, - ostvaruje komunikaciju korišćenjem odgovarajućih jezičkih sredstava (leksika, gramatika, registar), - povezano i jasno izlaže o poznatoj temi. <p>ČITANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznaje vrstu i namjenu teksta, - razumije suštinu i pojedine informacije u autentičnim pisanim tekstovima kao što su pisma, brošure, novinski članci, književni tekstovi, - razumije veze između dijelova teksta, - zaključuje o značenju nepoznate riječi iz konteksta, - prepoznaje stavove i emocije koji nijesu eksplicitno navedeni. <p>PISANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koristi odgovarajuću leksiku, idiomatske izraze, složenije jezičke strukture uz korektnu interpunkciju i pravopis, - logično strukturira tekst jasno povezujući ideje odgovarajućim jezičkim sredstvima, - koristi odgovarajući registar u pisanju različitih vrsta tekstova (formalno pismo, rezime, članak, izvještaj, priča, sastav u kome iznosi argumente za i protiv nekog gledišta), - piše kritički osvrt na neki kulturni događaj, - piše esej ili izvještaj, metodično gradeći argumentaciju uz odgovarajuće naglašavanje bitnih detalja. 	<p>DRUŠTVENI KONTAKTI Učenik/ca poznaje fraze koje se koriste pri upoznavanju, predstavljanju, pozdravljanju prilikom dolaska i odlaska, formalnom i neformalnom oslovljavanju, čestitanju.</p> <p>TRAŽENJE I DAVANJE INFORMACIJA Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije, postavlja pitanja i odgovara na njih; - nabraja, daje definicije, opisuje (ljude, mjesta, predmete, procese), pripovijeda. <p>IZRAŽAVANJE STAVOVA, EMOCIJA, MODALNOSTI Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izražava <i>stavove, mišljenje, uvjerenja</i>: slaganje/neslaganje, uvjerenost, nesigurnost, sumnju, odobravanje/neodobravanje, protest, - izražava <i>modalnost</i>: stepen vjerovatnoće, mogućnost/nemogućnost, neophodnost, obavezu, sposobnost, dozvolu, želju, namjeru, - izražava <i>emocije</i>: zadovoljstvo/nezadovoljstvo, sreću, tugu, strah, ohrabrenje, bol, zabrinutost, iznenađenje, zahvalnost, žaljenje, interesovanje, nezainteresovanost. <p>DOGOVARANJE I UBJEĐIVANJE Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predlaže zajedničke aktivnosti, prihvata/odbacuje prijedlog, daje uputstva, izražava molbu, sugestiju i prihvata je ili odbija, traži i nudi pomoć, odgovara na zahtjev, savjetuje, preporučuje, kritikuje, upozorava, traži i daje dozvolu, zabranjuje, poziva, prihvata/odbija poziv. <p>ORGANIZACIJA DISKURSA Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - započinje i mijenja temu, uzima riječ, - izražava svoje mišljenje, nabraja, navodi primjere, pravi poređenja, ističe, iznosi pretpostavke, izražava uzrok i posljedicu, daje definicije, rezimira, traži mišljenje, donosi zaključke, - iznosi i brani svoje mišljenje argumentima i objašnjenjima. <p>PREVAZILAŽENJE PROBLEMA U KOMUNIKACIJI Učenik/ca:</p> <ul style="list-style-type: none"> - traži da se iskaz ponovi, traži objašnjenje, traži da se riječ <i>speluje</i> /napiše, - zna da <i>speluje</i>, razjašnjava eventualne nejasnoće u komunikaciji.

8. NAČINI PROVJERAVANJA ZNANJA I OCJENJIVANJA

Provjeravanje i ocjenjivanje znanja protiče u skladu sa principima nastavnog programa.

Provjeravanje je sastavni dio nastave i obavlja se na svakom času. Cilj provjeravanja znanja je da se učeniku/ci da povratna informacija o njegovim/njenim postignućima, a nastavniku/ci o tome u kojoj mjeri se ostvaruju programom postavljeni ciljevi. Nastavnik/ca zajedno sa učenicima/ama analizira rezultate provjeravanja i ocjenjivanja i planira dalje aktivnosti, trudeći se da podsticajno djeluje na motivaciju učenika/ca.

Dijagnostičko, redovno i konačno provjeravanje

Dijagnostičko provjeravanje koristimo na početku školske godine da utvrdimo šta učenici/e već znaju. Rezultate dijagnostičkog provjeravanja ne ocjenjujemo, niti ih koristimo za rangiranje učenika/ca.

Redovno provjeravanje se koristi tokom cijele školske godine i pokazuje nam u kojoj mjeri postizemo postavljene ciljeve.

Konačno provjeravanje znanja (interno/eksterno) se vrši na kraju višegodišnjeg perioda kao pokazatelj opšteg nivoa znanja (*proficiency*).

Tehnike provjeravanja znanja

Tehnike provjeravanja znanja moraju biti u skladu sa stilovima učenja učenika/ca. Najčešće su:

Posmatranje usmenog jezičkog ponašanja učenika/ce u toku nastavnih aktivnosti, odnosno, tokom individualnog rada i rada u parovima i grupama. Na osnovu unaprijed dogovorenih kriterijuma nastavnik/ca redovno bilježi svoja zapažanja o pravilnosti izgovora, fluentnosti, jasnoći izražavanja misli, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, primjerenosti iskaza namjeni i okolnostima sporazumijevanja, snalažljivosti u novim situacijama.

Pismena provjera znanja, koju obično vršimo putem:

- različitih vrsta testova i
- vođenih i slobodnih sastava koje učenici/e pišu na času ili kod kuće.

Pri ocjenjivanju sastava vodi se računa o interpunkciji i pravopisu, jasnoći izražavanja misli, primjerenosti teksta njegovoj namjeni, gramatičkoj pravilnosti, bogatstvu i adekvatnosti leksike, konstrukciji rečenice, organizaciji pasusa/teksta, formi teksta, koheziji, obradi teme.

Obavezni načini ocjenjivanja znanja

Rade se dva pismena zadatka – po jedan na kraju polugodišta. Pismeni zadaci se rade dva školska časa (blok časovi ili dva uzastopna časa), predstavljaju konačnu provjeru postignuća učenika/ca u proteklom periodu i obuhvataju provjeru:

- vještine slušanja,
- razumijevanja pročitanoog teksta,
- vještine pismenog izražavanja,
- poznavanja leksike i gramatike.

Ocjenjivanje se vrši na poznatim tipovima zadataka sa jasnim uputstvima. Učenike/ce treba blagovremeno upoznati sa kriterijumima ocjenjivanja.²

Vještina govora ocjenjuje se najmanje jednom u polugodištu i to:

- sposobnost učenika/ca za učestvovanje u govornoj interakciji i
- sposobnost usmenog izlaganja.

Zaključna ocjena je slika znanja učenika/ce u odnosu na postavljene ciljeve nastave.

9. RESURSI ZA REALIZACIJU NASTAVE**a) Materijalni uslovi**

Nastava se odvija u učionici koja je opremljena kasetofonom, grafoskopom i vizuelnim sredstvima (poster, mape, itd.).

Kvalitetniji rad omogućava specijalizovana učionica sa TV prijemnikom/videom, grafoskopom i priručnom literaturom za učenike/ce. Preporučuje se i povremena upotreba odgovarajuće računarske učionice (jedan računar za dva/dvije učenika/ce, računari su umreženi i povezani na Internet).

Školska biblioteka je opremljena rječnicima, gramatikama, časopisima, beletristikom i priručnom literaturom za samostalni rad učenika/ca.

² Pri provjeri pismenog izražavanja nastavnik/ca je dužan/na da uvaži i originalne odgovore.

b) Okvirni spisak literature i drugih izvora

Pored udžbenika preporučenih i odobrenih od strane Ministarstva, nastavnici/e su slobodni/e da u nastavni koriste i druge metode i priručnike za ostvarivanje ciljeva predviđenih programom.

Didaktička literatura

1. Hadfield J. I Ch. (urednici serije): **Materials for Language Teachers**, Longman
2. Harmer, J. (urednik serije): **How to ...**, Longman
3. Hadfield J. I Ch. (urednici serije): **Games and Activities Series**, Longman
4. **Oxford Basics**, Oxford University Press
5. **Oxford Handbooks for Language Teachers**, Oxford University Press
6. Razni autori: **Cambridge Language Teaching Library**, Cambridge University Press
7. **Resource Books for Teachers**, Oxford University Press
8. **Teaching Techniques in English as a Second Language**, Oxford University Press
9. Ur, Penny (urednik serije): **Cambridge Handbooks for Language Teachers**, Cambridge University Press
10. Williams, M i Wright, T.: **Cambridge Teacher Training and Development**, Cambridge University Press
11. Watcyn-Jones, P. (urednik serije): **Penguin English Photocopiables**, Longman

Rječnici i gramatike

1. **Oxford Advanced Learner's Dictionary**
2. **LONGMAN**
3. Murphy, R: **English Grammar in Use** (CUP)
4. **Advanced Grammar in Use** (CUP)

10. PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA/CA I STRUČNIH SARADNIKA/CA

Engleski jezik u stručnoj školi mogu predavati nastavnici/e koji/e su završili/e četvorogodišnje studije engleskog jezika i književnosti i stekli/e zvanje profesor/profesora engleskog jezika i književnosti ili diplomirani filolog engleskog jezika i književnosti.

Katalog znanja - predmetni program **ENGLISKI JEZIK, izborni predmet** za srednje stručne škole prilagodila je Komisija u sastavu:

Fadila Kajević, predsjednik
Divna Paljević Šturm, član
Marina Babić, član
Tatjana Jakanović, član

